

TÜRKİYE KALKINMA BANKASI A.Ş.

EKONOMİK GELİŞMELER ÖZET DEĞERLENDİRME RAPORU EYLÜL 2006 / I

HAZIRLAYANLAR

Mustafa ŞİMŞEK

Mustafa TOSUN

Fulya BAYRAKTAR

EKONOMİK VE SOSYAL ARAŞTIRMALAR MÜDÜRLÜĞÜ

Eylül 2006

Ağustos ayının ikinci yarısı ile Eylül ayının ilk yarısında ekonomide yaşanan gelişmeler ve bunun piyasalara yansımaları, açıklanan son veriler ışığında aşağıda özetlenmiştir.

Piyasaları Etkileyen Yurtiçindeki Gelişmeler

- **Merkez Bankası Para Politikası Kurulu**, 24 Ağustos 2006 tarihli toplantısında; Banka bünyesindeki Bankalararası Para Piyasası ve İstanbul Menkul Kıymetler Borsası Repo-Ters Repo Pazarı'nda uygulanmakta olan kısa vadeli gösterge faiz oranının, 20 Temmuz 2006 tarihli toplantıda karar verilen %17,50 oranında sabit tutulmasına karar vermiştir.

Para Politikası Kurulu, 2007 yılı sonunda hedefe yakınsanabilmesi için temkinli duruşun bir süre daha devam etmesinin gerektiği değerlendirmesini yapmıştır.

- **Türkiye Bankalar Birliği**'nin İMKB'de İşlem Gören Mevduat Bankaları, Haziran 2006 Raporu'na göre; Mayıs ve Haziran aylarında piyasalarda yaşanan dalgalanmalar, hisseleri İMKB'de işlem gören bankaların öz kaynaklarında yüzde 9 oranında azalmaya yol açtı.
- **Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurulu (BDDK)**, Koçbank ile Yapı Kredi Bankası'nın birleşmesini onayladı.
- **Sermaye Piyasası Kurulu (SPK)**, Fon Finansal Kiralama'nın (FFK), Toprak Finansal Kiralama'yı devralarak birleşme talebine koşullu olarak izin verdi. SPK, birleşmeye, FFK'nın halka açık olmayan bir anonim şirket olması nedeniyle, daha önce mali durumu, yönetimi, faaliyetleri ve dahil olduğu grup hakkındaki bilgilerin kamuya açıklanması şartını koydu.
- **İstanbul Uluslar arası Derecelendirme Kuruluşu**, "Turkrating" logosuyla, Basel II uygulamaları kapsamında Türkiye'de ilk yerel derecelendirme şirketi olarak lisans izni almak için Sermaye Piyasası Kurulu'na başvurdu.
- İstanbul Sanayi Odası'nın (İSO), "Türkiye'nin 500 Büyük Sanayi Kuruluşu"nu izleyen, "**İkinci 500 Büyük Sanayi Kuruluşu-2005**" Raporu'na göre, Ve-Ge Hassas Kağıt Yapıştırıcı Bant Sanayi ve Ticaret A.Ş., ikinci en büyük sıralamasında ilk sırayı aldı. 2005 yılında 1000 büyük sanayi kuruluşunun yarattığı brüt katma değer, Türkiye sanayi katma değerinin yüzde 55,2'si ve imalat sanayi katma değerinin yüzde 63,7'sini oluşturdu.
- **Bakanlar Kurulu'nun Belgesiz İhracat Kredileri ile Vergi Resim ve Harç İstisnası Belgeleri Hakkındaki Karar**'da yaptığı değişiklik Resmi Gazete'de yayımlandı. Yapılan düzenlemeyle ihracat taahhüdünü zamanında yerine getirmeyen ihracatçılar, kullandıkları kredilerin vergi, resim ve harçlarını cezasıyla birlikte ödemekten kurtuluyor.
- **Enerji Piyasası Düzenleme Kurulu (EPDK)**, 20 elektrik dağıtım bölgesinin lisans ve tarifelerini onayladı. Bu kapsamda elektrik dağıtım özelleştirmeleri de başlayacak. Ayrıca, kalkınmada öncelikli illerde sanayi tarifesi uygulamasının kaldırılması dolayısıyla, bu bölgelerdeki sanayicilerin yaklaşık yüzde 7 oranında daha ucuza elektrik tüketme olanağı ortadan kalkmış oldu.

- **TOBB**, ilk sekiz ayda kapanan şirket sayısının geçen yılın aynı dönemine göre %28,23 arttığını açıkladı. Açılan şirket sayısındaki artış ise %14,45 oldu.

Uluslararası Piyasalardaki Gelişmeler

- ABD üretici fiyat endeksi (ÜFE) Temmuz ayında piyasa beklentilerin altında yüzde 0.1 artarken, çekirdek ÜFE yüzde 0.3 geriledi. ÜFE'nin yüzde 0.4, çekirdek ÜFE'nin yüzde 0.2 artması bekleniyordu. Haziran ayında ÜFE yüzde 0.5, çekirdek ÜFE yüzde 0.2 artmıştı.
- Temmuz ayında ABD sanayi üretimi, beklentilerin altında, önceki aya göre yüzde 0.4 artarken, sanayideki kapasite kullanım oranı da yüzde 82.4 olarak gerçekleşti. Haziran ayında sanayi üretimi yüzde 0.8 artmıştı, yüzde 82.4 olarak açıklanan kapasite kullanım oranı ise yüzde 82.3'e revize edildi.
- ABD tüketici fiyat endeksi (TÜFE) Temmuz ayında beklendiği gibi yüzde 0.4 artarken, dalgalanan gıda ve enerji fiyatları dışında hesaplanan çekirdek TÜFE yüzde 0.2 yükselerek beklentilerin altında kaldı. Haziran'da TÜFE yüzde 0.2, çekirdek TÜFE yüzde 0.3 artmıştı.
- ABD Merkez Bankası FED'in, 8 Ağustos'taki Açık Piyasa Komitesi (FOMC) Toplantısından sonra yapılan açıklamada; ekonominin ilk çeyrekte kaydettiği hızlı büyümeden sonra ikinci çeyrekte yavaşladığı, enflasyon verilerinin Temmuz'da sert bir düşüş gösterdiği ifade edildi. Açıklama, piyasalar tarafından faiz artırımını konusunda ılımlı hareket edileceği şeklinde yorumlandı.
- ABD ekonomisinin yılın ikinci çeyreğinde %3'lük beklentilerin altında %2,9 büyüdüğü açıklandı.
- FED'in faiz artırım kararlarında enflasyon göstergesi olarak dikkate aldığı verilerden biri olan çekirdek PCE (Kişisel Tüketim Harcamaları) endeksi, Temmuz ayında %0,8'lik beklentilerin altında %0,1, yıllık bazda ise %2 artış kaydetti.
- ABD Ağustos ayı işsizlik oranı beklentiler paralelinde %4,7 düzeyinde gerçekleşti. Tarım dışı istihdam ise 125.000 kişilik beklentilerin bir miktar üzerinde 128.000 kişi arttı.
- ABD Ağustos ayı ISM İmalat Sanayi Endeksi 55 olan beklentilerin bir miktar altında ve 54,5 olarak açıklandı.
- ABD'deki benzin stoklarındaki artış nedeniyle, ham petrolün varil fiyatı 72 doların altına geriledi. ABD petrolünün varil fiyatı 10 sentlik gerilemeyle 71,66 dolar düzeyine, Brent türü Kuzey Denizi petrolünün varil fiyatı da 71,92 dolar düzeyine düştü.
- Ekonomik İşbirliği ve Kalkınma Örgütü (OECD), 5 Eylül'de yayınladığı rapora göre; yılın ikinci yarısında Avrupa'da büyümenin yavaşlamasını, ABD ve Japonya ekonomilerinde ise toparlanma yaşanacağını tahmin ediyor. OECD ayrıca FED'in, ağustos ayında verdiği kararın ardından yeniden faiz artırımına ihtiyaç duyabileceğini ifade etti. Raporda 2006 yılı için Euro bölgesinin büyüme beklentisi yüzde 2.2'den 2.7'e, İngiltere için yüzde 2.4'ten 2.8'e çıkarılırken, ABD için yüzde 3.6'lık büyüme tahmini değiştirilmedi, Japonya için büyüme tahmini ise yüzde 2.8'den 2.5'e düşürüldü.

- Japonya Merkez Bankası'nın (BOJ) geçen ay 13-14 Temmuz'da yapılan ve faiz oranlarının altı yıldan sonra ilk kez artırıldığı toplantısının tutanakları, bankanın kurul üyelerinin ilerideki faiz oranı ayarlamalarının kademeli olması gerektiği konusunda ortak görüş benimsediklerini gösterdi. Tutanaklar, dokuz üyeli kurulun BOJ'un benzeri görülmemiş sıfır faiz oranı dönemini sonlandırarak gecelik faiz oranlarını yüzde 0.25'e çıkarmasına oybirliği ile karar verdiğini gösterdi. BOJ, 10-11 Ağustos tarihlerindeki toplantısında ise faiz oranlarında bir değişiklik yapmadı. Temmuz ayında dönüm noktası olan adımından beri BOJ, ilerideki faiz oranı ayarlamalarının yavaş ve kademeli olacağı mesajını veriyor.
  - Uluslararası derecelendirme kuruluşu Fitch Türkiye'nin tavanını BB'-den BB'ye yükseltti. Uluslararası kredi derecelendirme kuruluşu Fitch, kurumlar ve döviz işlemleri üzerinde önemli bir tavan oluşturan ve aralarında Türkiye'nin de olduğu 40 ülkenin ülke tavanını yükseltti. Ülke tavanları, özel sektörün yerel paradan dövize dönme ve yerleşik olmayanlara döviz transferiyle ilgili riskleri önlemek üzere uyguladığı döviz kontrollerini kapsıyor. Ülke tavanları not değil ancak, ülke notu ve işlemlerinde önemli bir analitik veri oluşturuyor.
  - Uluslar arası Yatırım Bankası Merrill Lynch, Türkiye'nin yıl sonu TÜFE tahminini yüzde 10.6'dan yüzde 9.7'ye düşürdü. Kuruluş yayınladığı raporda, Merkez Bankası'nın Mayıs 2007'deki cumhurbaşkanlığı seçimlerine kadar bir faiz değişikliği yapmayacağını öngördü.
  - Uluslar arası Yatırım Bankası Morgan Stanley, yayınladığı raporda, Türkiye'de ekonominin normalleşme işaretleri gösterdiğini, Merkez Bankası'nın faiz oranlarını değiştirmemesinin ve Türkiye'nin ilk kez net borç ödeyicisi konumuna gelmesinin bunun en büyük işareti olduğunu bildirdi. Yüksek emtia ve işlenmemiş gıda fiyatlarının enflasyonun yükselmesinde en önemli unsurlar olduğunun vurgulandığı raporda, ayrıca, Türkiye'de yıl sonu enflasyonunun yüzde 9.2 olarak gerçekleşebileceği ifade edildi.
  - Avrupa Merkez Bankası (ECB), 31 Ağustos'taki toplantısında, beklentiler doğrultusunda %3 düzeyinde bulunan gösterge faiz oranlarını değiştirmede.
  - Euro Alanı Temmuz ayı tüketici fiyat enflasyonu (HICP), %0,3'lük artış beklentilerinin aksine %0,1 geriledi. Yıllık artış ise %2,4 oldu. Bir önceki yılın aynı döneminde yıllık artış %2,2 olarak açıklanmıştı.
  - Euro Alanı Temmuz ayı üretici fiyat enflasyonu bir önceki aya göre %0,6, geçen yılın aynı ayına göre ise %5,9 arttı.
  - Euro bölgesi Temmuz enflasyonu beklentilerin altında kalmasına rağmen yine de Avrupa Merkez Bankası'nın (ECB) faizleri bu yıl iki kez daha yükseltmesi bekleniyor. Avrupa Birliği istatistik ofisi Eurostat yıllık tüketici fiyatlarındaki artışın, Temmuz'daki yüzde 2.5'ten sonra yavaşladığını yüzde 2.4'e düşüğünü açıkladı. ECB yıllık enflasyonu yüzde 2'nin altında tutmak istiyor ve bu sebeple geçtiğimiz Aralık'tan beri rekor kredi hacmi ve petrol fiyatlarını kontrol altına alma amacıyla faizleri artırıyor. Son artışla faizler 3 Ağustos'ta yüzde 3'e yükseltilmişti.
- Eurostat aynı zamanda sanayi üretiminin beklendiği gibi Temmuz ayı bazında yüzde 0.1 düşüğünü ve tahminlerin biraz üzerinde olan yıllık üretim artışının yüzde 4.3 olduğunu açıkladı.
- Euro Alanı yılın 2. çeyreğinde, bir önceki çeyreğe göre piyasa beklentilerinin üzerinde ve %0,9 büyüdü. Bir önceki yılın aynı dönemine göre ise GSYİH artış

hızı %2,4 düzeyinde gerçekleşti. Büyüme oranının, 2000 yılının ikinci çeyreğindeki büyüme hızından sonra en yüksek düzeye ulaştığı açıklandı.

- İngiltere Merkez Bankası (BOE), kısa vadeli faiz oranını beklentiler paralelinde değiştirmeyerek %4,75 düzeyinde bıraktı.

Son Açıklanan Veriler

- **Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK)** tarafından açıklanan geçici verilere göre, **2006 yılı Temmuz ayında ihracat** geçen yılın aynı ayına göre %19,2 oranında artarak 6.868 milyon dolar, ithalat %19,3 oranında artarak 11.448 milyon dolar olarak gerçekleşmiştir. Aynı dönemde dış ticaret açığı %19,5 oranında artarak 3.833 milyon dolardan 4.580 milyona yükselmiştir. 2005 Temmuz ayında %60,1 olan ihracatın ithalatı karşılama oranı, 2006 Temmuz ayında %60 olarak gerçekleşmiştir.

2006 Ocak-Temmuz döneminde; 2005 yılının aynı dönemine göre ihracat %13 artarak 46.485 milyon dolar; ithalat ise %18,8 artarak 76.879 milyon dolar olarak gerçekleşmiştir. 2005 Ocak-Temmuz döneminde 23.542 milyon dolar olan dış ticaret açığı, 2006 yılı Ocak-Temmuz döneminde %29,1 oranında artarak 30.394 milyon dolara yükselmiştir.

- **Türkiye İhracatçılar Meclisi (TİM)** tarafından yapılan açıklamaya göre; Ağustos ayında ihracat bir önceki yılın aynı ayına göre %27 artışla 7 milyar dolar düzeyinde gerçekleşti. İlk sekiz aylık dönemde ise, geçen yılın aynı dönemine göre %15,7 oranında artışla 53,8 milyar dolar ihracat yapıldı.

- **Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK)** tarafından açıklanan geçici verilere göre; 2006 yılı Temmuz ayında bir önceki aya göre **ihracat miktar endeksi** %9,2 ve **ithalat miktar endeksi** %4,6 oranında gerilemiştir. İhracat birim değer endeksi %0,1 oranında azalırken, ithalat birim değer endeksi ise %1,7 oranında artmıştır.

Ana sektörler göre ihracat fiyatları; tarım ve ormancılık sektöründe %20,9, balıkçılık sektöründe %3,5, madencilik ve taşocakçılığı sektöründe %19,2 ve imalat sanayii sektöründe %8,3 oranında azalırken, ithalat fiyatları da; tarım ve ormancılık sektöründe %2,5, madencilik ve taşocakçılığı sektöründe %8,9 ve imalat sanayii sektöründe %4,8 oranında azalış göstermiştir.

Dış ticaret hadlerinde, 2006 yılının ilk üç ayında ihracat lehine görülen hafif düzelme eğilimi, Nisan ve Mayıs aylarında ithalat lehine dönüşmüş, dış ticaret haddi Temmuz ayı itibarıyla da 94,3'e kadar düşmüştür.

- Ödemeler dengesine ilişkin yayınlanan son verilere göre; 2006 yılı Temmuz ayında **cari açık**, bir önceki yılın aynı ayına göre, %84,5 oranında artışla 2 milyar dolar olarak gerçekleşmiştir. Cari açıkta en büyük paya sahip olan dış ticaret açığı, ödemeler dengesi tablosunda yer aldığı sekliyle, bir önceki yılın aynı ayına göre %23,3 oranında artarak 3,8 milyar dolara ulaşmıştır. Temmuz ayı net turizm gelirlerinin, bir önceki yılın aynı ayına göre %3,6 oranında azalarak, 2,2 milyar dolara inmesi de cari işlemler dengesini olumsuz yönde etkilemiştir.

Böylece, 2005 yılı Ocak-Temmuz döneminde 14,3 milyar dolar olarak gerçekleşen cari işlemler açığı, 2006 yılının aynı döneminde %45,1 artışla 20,8

milyar dolara ulaşmıştır. Geçen yılın aynı dönemine göre cari transferler %3,5 oranında azalarak 765 milyon dolar olarak gerçekleşirken, yatırım geliri dengesi de geçen yılın aynı düzeyinde yaklaşık 3,4 milyar dolar net ödemeye sonuçlanmıştır.

- 2006 yılı Ocak-Temmuz döneminde; **finans hesaplarında gerçekleşen net sermaye girişi**, 2005 yılının aynı dönemine göre %76,3 oranında artarak 19,9 milyar dolar olmuştur. Bu dönemde, cari işlemler dengesindeki 20,8 milyar dolarlık açığa karşılık, doğrudan yatırımlarda 9 milyar dolar, diğer yatırımlarda 14 milyar dolar ve portföy yatırımlarında 760 milyon dolar net sermaye girişi yaşanmıştır. Ödemeler dengesindeki bu gelişmeler sonucu 2006 yılı Ocak-Temmuz döneminde resmi rezervler, Temmuz ayındaki 248 milyon dolarlık azalışa rağmen, toplam 3,9 milyar dolar artış göstermiştir.
- **TÜİK** tarafından yapılan açıklamalara göre; 2006 yılı Temmuz ayında; geçen yılın aynı ayına göre **giriş yapan yabancı ziyaretçi sayısı** %2,2 oranında azalarak 3.109.727 kişi olarak gerçekleşmiştir. Bu rakam geçen yılın aynı döneminde 3.180.802 kişidir. Ülkemizden **çıkış yapan yabancı ziyaretçiler** de geçen yılın aynı dönemine göre %3 azalarak 2.535.376 kişi olarak gerçekleşmiştir. Bu rakam bir önceki yılın aynı ayında 2.614.734 kişidir.
- **Merkezi yönetim bütçesi**, Mayıs ayında 4,3 milyar YTL ve Haziran ayında 2,1 milyar YTL fazladan sonra, 2006 yılı Temmuz ayında 2,0 milyar YTL açık verdi. Böylece bütçe ocak-temmuz döneminde 454,7 milyon YTL fazla verirken, faiz dışı fazla da 29,1 milyar YTL ile yılın tamamı için hedeflenen 32,3 milyar YTL'nin %90'ına ulaşmış oldu.

2006 yılı Ocak-Temmuz döneminde bütçe harcamaları 98,5 milyar YTL, bütçe gelirleri ise 99,0 milyar YTL olarak gerçekleşmiştir. Faiz harcamalarının 28,6 milyar YTL olduğu bu dönemde, Merkezi yönetim bütçe gelirlerinin %79'unu oluşturan vergi gelirleri 77,9 milyar YTL'ye ulaşarak yıl sonu hedefinin %59'unu gerçekleştirmiştir.

- **Hazine Müsteşarlığı**'ndan yapılan açıklamaya göre; Temmuz 2006 sonu itibarıyla **Merkezi Yönetim Toplam Borç Stoku**, 346,6 milyar YTL, döviz cinsinden de 167,0 milyar doları iç borç, 64,8 milyar doları da dış borç olmak üzere toplam 231,8 milyar dolar düzeyinde gerçekleşmiştir. Toplam borç stoku, geçtiğimiz yılın aynı dönemine göre YTL bazında %7,1 oranında artarken, dolar bazında ise %5,3 oranında azalış göstermiştir. Dolar bazındaki azalışta, özellikle son aylardaki YTL'nin dolar karşısındaki değer kaybı etkili olmuştur.

İç borç stokunun alacaklılara göre dağılımına baktığımızda; 2005 yılı sonuna göre giderek artan piyasaya olan payının Temmuz ayında, bir önceki aya göre yaklaşık aynı kaldığı (%69,8 düzeyinde) görülmektedir. İç borç stokunun ortalama vadeye kalan gün sayısı ise, 2005 yılında 23,5 ay, Nisan 2006 itibarıyla 24,5 ay iken, Mayıs 2006 itibarıyla 24,7 ay düzeyine yükselmiş, ardından Haziran'da 24,5 ay ve Temmuz ayında 24,1 ay düzeyine gerilemiştir.

- **Hazine Müsteşarlığı** tarafından üçer aylık dönemler itibarıyla açıklanan ve 2005 yılı sonu itibarıyla 269,1 milyar YTL olan **Kamu Net Borç Stoku**, 2006 yılı Mart sonu itibarıyla yaklaşık %2 azalarak 263,8 milyar YTL olarak gerçekleşmiştir.
- **Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK)** tarafından yapılan açıklamaya göre; 2006 yılının ikinci çeyreğinde, **GSMH ve GSYİH** değerleri bir önceki yılın aynı

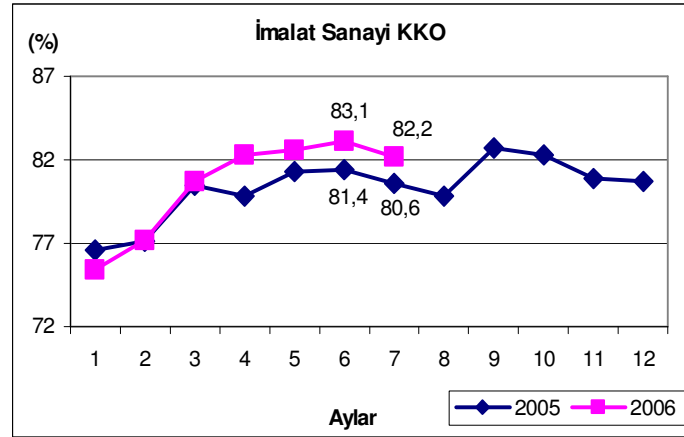
dönemine göre sabit fiyatlarla sırasıyla %8,5 ve %7,5 oranlarında artış göstermiştir. 2006 yılının ikinci üç aylık döneminde, cari fiyatlarla GSMH 132,9 milyar YTL, ABD doları cinsinden ise 91,6 milyar dolar olurken, GSYİH da aynı dönemde, 132,7 milyar YTL ve ABD doları cinsinden de 91,5 milyar dolar olarak gerçekleşmiştir. GSMH içinde en hızlı büyüyen alt sektör %13,7 ile inşaat sektörü oldu.

2006 yılı ikinci döneminde harcama yöntemiyle gayri safi yurtiçi hasıla tahmininde özel nihai tüketim harcamaları sabit fiyatlarla %10,1, devletin nihai tüketim harcamaları %18,0, gayri safi sabit sermaye oluşumu %10,9, mal ve hizmet ihracatı %4,3, mal ve hizmet ithalatı da %10,0 artış göstermiştir.

- **TÜİK** tarafından açıklanan verilere göre; Ağustos ayında **üretici fiyatları (ÜFE)** %0,75, **tüketici fiyatları (TÜFE)** ise %0,44 oranında azalış gösterdi. Son bir yıl itibarıyla enflasyon, üretici fiyatlarıyla %12,32, tüketici fiyatlarıyla da %10,26 düzeyine gelmiş oldu. Yılbaşına göre enflasyon rakamları ise üretici fiyatlarında %11,80, tüketici fiyatlarında da % 5,30 düzeyinde gerçekleşmiş oldu.

Ağustos ayında, ana harcama grupları itibarıyla TÜFE'deki en yüksek aylık artış %1,94 oranı ile ev eşyası grubunda gerçekleşirken, en büyük düşüş %6,92 ile giyim ve ayakkabı grubunda gerçekleşmiştir. ÜFE'deki en yüksek aylık artış %5,85 ile ham petrol ve doğalgaz çıkarımı sektöründe yaşanırken, en büyük düşüş %6,17 ile kok kömürü ve rafine edilmiş petrol ürünleri imalatında gerçekleşmiştir. Tarım sektöründe %-1,25 olan aylık değişim sanayi sektöründe %-0,62 olarak gerçekleşmiştir.

- **TÜİK, Aylık İmalat Sanayi Eğilim Anketi** temmuz ayı sonuçlarını açıkladı. Buna göre, imalat sanayi üretim değeri ağırlıklı kapasite kullanım oranı temmuz ayında, geçen yılın aynı ayına göre 1,6 puan artarak %82.2 seviyesine çıktı. Temmuz ayında en yüksek kapasite kullanım oranı, geçen yılın altında olmasına rağmen, %95,6 ile yine kok kömürü, rafine edilmiş petrol ürünleri imalatında görüldü. Söz konusu ayda imalat sanayii

kapasite kullanım oranı kamu sektöründe %94,0, özel sektörde ise %80,2 olarak gerçekleşti. İşyerlerinde tam kapasite ile çalışmama nedenleri arasında talep yetersizliği ilk sırada yer alırken, hammadde yetersizliği, mali imkansızlıklar, işçilerle ilgili meseleler ve enerji yetersizliği diğer nedenler olarak sıralanmıştır.

- **TÜİK** tarafından açıklanan, 1997=100 temel yıllı **Üç Aylık Sanayi Üretim Endeksi**, 2006 yılı ikinci döneminde bir önceki yılın aynı dönemine göre %9,4 artış gösterdi. Devlet sektörü endeksi %11,8, özel sektör endeksi %8,8 artış gösterirken, madencilik sektörü %9,5, imalat sanayi sektörü %9,4 ve elektrik, gaz, su sektörü %9 artış gösterdi. 2006 yılı ikinci döneminde, bir önceki yılın aynı dönemine imalat sanayi endeksinin en yüksek değişim oranı, %208,2 ile büro, muhasebe, bilgi işlem makineleri imalatında gerçekleşmiştir.

- **TÜİK** tarafından açıklanan **Aylık Sanayii Üretim Endeksi** sonuçlarına göre; sanayii üretim endeksi 2006 yılı Temmuz ayında, bir önceki yılın aynı ayına göre, %9,5 oranında arttı. Geçen yılın Temmuz ayında ise sanayii üretimi %-1,4 oranında azalmıştı. Yılın ilk yedi ayındaki ortalama sanayii üretim artışı da %7 ile, geçen yılın aynı dönemindeki %3,6'nın oldukça üzerine çıkmıştır. 2006 yılı Temmuz ayında, bir önceki yılın aynı ayına göre madencilik sektörü %13,6, imalat sanayii sektörü %9,5, elektrik, gaz ve su sektörü ise %7,9 artış göstermiştir. 2006 yılı Temmuz ayında bir önceki yılın aynı ayına göre en yüksek üretim artışı yine %152,2 ile büro, muhasebe, bilgi işlem makineleri imalatında gerçekleşmiştir. Sanayi üretim endeksi bir önceki aya (Haziran) göre ise %3,5 oranında azalış göstermiştir.
- **T.C. Merkez Bankası'nın** mali ve reel sektörden katılımcılarla gerçekleştirdiği **Eylül ayı I. Dönem Beklenti Anketi** sonuçları, bir önceki ayın aynı döneminin beklenti anketi sonuçlarıyla kıyaslandığında, yıl sonu büyüme oranı ve cari açık oranı tahmini yükseltirken enflasyon ve dolar kuru beklentisi geri çekilmiştir. Buna göre; Türkiye ekonomisinin 2006 yılında %4,8 büyüyeceği, tüketici fiyatlarının %9,77 oranında artacağı, cari işlemler açığının 27,1 milyar dolar ve dolar kurunun 1,5269 YTL civarında gerçekleşeceği tahmin edilmektedir. Önümüzdeki 12 ve 24 ay sonrasının yıllık TÜFE beklentileri ise sırasıyla %7,62 ve %5,91 düzeyindedir. 12 ay sonrası için, 6 ay vadeli hazine bonosunun yıllık bileşik getirisi %16,49, devlet tahvillerinin bileşik getirisi de %16,28 olarak beklenmektedir.
- **T.C. Merkez Bankası** tarafından yapılan açıklamaya göre; haziranda 104,4'e kadar yükselen **Reel Kesim Güven Endeksi**, temmuzda bir önceki yılın aynı ayına göre 2,1 puan artmasına rağmen, bir önceki aya göre 2,3 puan azalarak 102,1'e geriledi. Reel kesimin, genel gidişat konusundaki görüşleri, üretim hacmi ve yatırım harcaması beklentilerindeki olumlu gelişmelere rağmen, toplam sipariş ve mamul mal stok miktarı eğilimleri ile ihracat imkanları beklentisi, iç pazara satılan mal hacmi eğilimi ve toplam istihdama ilişkin olumsuz beklentilerin endeksi belirgin olarak azaltan etmenler olduğu görülmektedir.
- **Türkiye İstatistik Kurumu ve Merkez Bankası** işbirliği ile yürütülen **Aylık Tüketici Eğilim Anketi**'ne göre, 2006 yılı Haziran ayında 92,17 olan **Tüketici Güven Endeksi**, 2006 yılının Temmuz ayında, Haziran ayına göre %3,87 oranında azalarak, 88,60 değerine düşmüştür. Ankete göre, Güven Endeksindeki düşüş, tüketicilerin mevcut ve gelecek dönem satın alma güçlerine, gelecek dönem genel ekonomik duruma ve iş bulma olanaklarıyla mevcut dönemin dayanıklı tüketim malı satın almak için uygunluğuna dair değerlendirmelerinin kötüleşmesinden kaynaklanmıştır.
- **TÜİK** tarafından yapılan, **Hanehalkı İşgücü Araştırması 2006 Mayıs Dönemi Sonuçları**'na (Nisan-Mayıs-Haziran 2006) göre, Mayıs döneminde çalışma çağındaki nüfus geçen yılın aynı dönemine göre 866 bin kişi artarak 51 milyon 561 bin kişiye ulaşırken, istihdam edilenlerin sayısı da 139 bin kişi artarak 22 milyon 860 bin kişiye yükselmiştir. Türkiye genelinde işsizlik oranı 0,4 puan azalışla %8,8 düzeyinde gerçekleşirken, tarım dışı işsizlik oranı 1 puanlık düşüşle %11,5 olarak gerçekleşmiştir.
- **Hazine Müsteşarlığı**'ndan yapılan açıklamaya göre; Hazine'nin, 2006-2010 vadeleri arasındaki dolar cinsinden tahvillerini 2016 vadeli tahvillerle değişimi için açığı ihaleye 3 milyar dolarlık teklif geldi. İhraç edilen 2016 vadeli tahvilin tutarı

1,5 milyar dolar olurken, bu tutarın 1,17 milyar dolarlık kısmı tahvillerin değişimi, 330 milyon dolarlık kısmı ise nakit karşılığı ihraç edilmiştir. Böylece, 2006-2010 yılları arasında gerçekleşecek toplam 1 milyar dolarlık anapara geri ödemesi 2016 yılına ötelenmiştir.

- **Merkez Bankası Analitik Bilançosu Ana Kalemlerindeki Gelişmeler**

Merkez Bankası Analitik Bilançosu Ana Kalemleri (Milyon YTL.)

	26.08.05	04.08.06	08.09.06	Değişim	
				Son Yıl	Dönem
AKTİFLER	79.847	103.162	102.345	22.498	-817
1.DIŞ VARLIKLAR	61.666	90.970	89.817	28.151	-1.153
2.İÇ VARLIKLAR	18.181	12.193	12.528	-5.653	335
PASİFLER	79.847	103.162	102.345	22.498	-817
1.TOPLAM DÖVİZ YÜKÜMLÜKLERİ	47.153	61.983	60.934	13.781	-1.049
1.1. DIŞ YÜKÜMLÜKLER	25.083	25.825	25.264	181	-561
1.2. İÇ YÜKÜMLÜKLER	22.070	36.158	35.670	13.600	-488
1.2.1. Döv. Ol. Takip Ol. Mev.	9.673	20.693	19.589	9.916	-1.104
1.2.2. Bankaların Döviz Mevduatı	12.397	15.466	16.081	3.684	615
2.MERKEZ BANKASI PARASI	32.694	41.179	41.412	8.718	233
2.1. REZERV PARA	26.973	35.267	34.680	7.707	-587
2.1.1. Dolaşıma Çıkan Banknot	17.961	22.961	23.497	5.536	536
2.1.2. Bankalar Mevduatı	8.886	12.146	11.098	2.212	-1.048
2.1.3. Diğer Kalemler	126	160	85	-41	-75
2.2. DIĞER MB PARASI	5.721	5.911	6.732	1.011	821
2.2.1. APİ'den Doğan Borçlar	3.222	2.268	1.278	-1.944	-990
2.2.2. Kamu Mevduatı	2.499	3.643	5.454	2.955	1.811
TCMB Brüt Döviz Rezervleri (Milyon \$)	40.805	57.396	57.260	16.455	-136

Kaynak: TCMB

4 Ağustos – 8 Eylül 2006 döneminde, Merkez Bankası Analitik Bilançosu aktif büyüklüğü, %7,9 oranında daralarak 102.345 milyon YTL seviyesine gerilemiştir. Bu dönemde Dış Varlıklar kalemi %1,27 oranında azalırken, İç Varlıklar kalemi %2,75 düzeyinde artış göstermiştir.

Bilançonun pasif kalemleri incelendiğinde ise bu dönemde Merkez Bankası Toplam Döviz Yükümlülüklerinin %1,69 oranında gerilediği görülmektedir. Toplam Döviz Yükümlülükleri kaleminin alt ayırımına bakıldığında ise Dış Yükümlülükler kaleminin %2,17, İç Yükümlülükler kaleminin de %1,35 oranında azaldığı göze çarpmaktadır.

Merkez Bankası Parası kaleminin %5,66 düzeyinde azaldığı bu dönemde, emisyon hacmi %2,33 artarken, Bankalar Mevduatı ise %8,63 oranında daralmıştır. Bankalar Mevduatındaki yüksek oranlı bu azalma, yürürlükteki zorunlu karşılık uygulaması nedeniyle bu kalemin oldukça dalgalı bir seyir izlemesinden kaynaklanmaktadır.

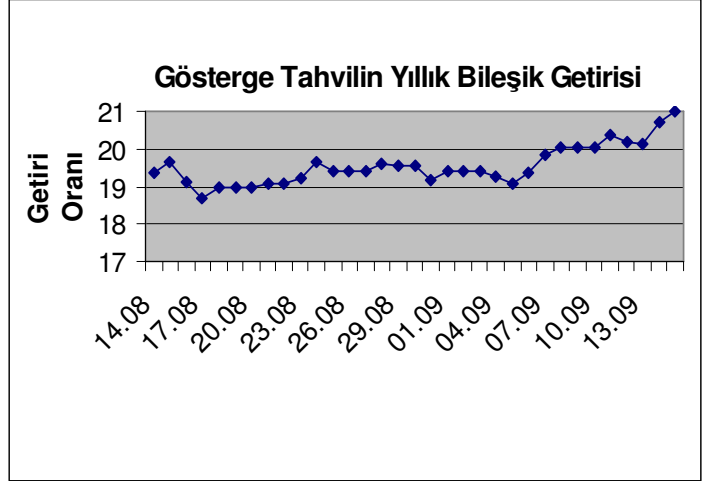
Öte yandan son bir aylık dönemde Açık Piyasa İşlemlerinden Doğan Borçlar kalemi %43,65 oranında azalırken, Kamu Mevduatı kalemi ise %49,71 gibi yüksek bir oranda artış kaydetmiştir. Açık Piyasa İşlemlerinden Doğan Borçlar kalemindeki sözkonusu azalış, bankalar mevduatındaki daralmaya bağlı olarak rezerv paranın bu dönemde %1,66 oranında gerilemesinden kaynaklanmıştır.

4 Ağustos – 8 Eylül 2006 döneminde **TCMB brüt döviz rezervleri**, 136 milyon dolar azalarak 57.260 milyon dolar düzeyine gerilemiştir.

- **Tahvil-Bono Piyasası**

Ağustos ayının ikinci yarısına %19,22 seviyesinden başlayan piyasanın gösterge kağıdı niteliğindeki **16 Temmuz 2008 itfa tarihli tahvilin** yıllık bileşik faizi, ABD’de açıklanan enflasyon verilerinin beklentilerin altında gerçekleşmesiyle

haftanın son günlerine doğru, piyasa kapanışları itibariyle %18,7 seviyesine kadar geriledi. 24 Ağustos tarihli TCMB Para Piyasası Kurulu toplantısı öncesinde faizlerde bir artış beklentisiyle %19,63 düzeyine kadar yükselen gösterge tahvilin yıllık bileşik faizi, Eylül ayının ilk haftasının son günlerine kadar işlem hacmindeki daralmaya da bağlı olarak %19’lu seviyelerde hareket etti. Ancak uluslararası

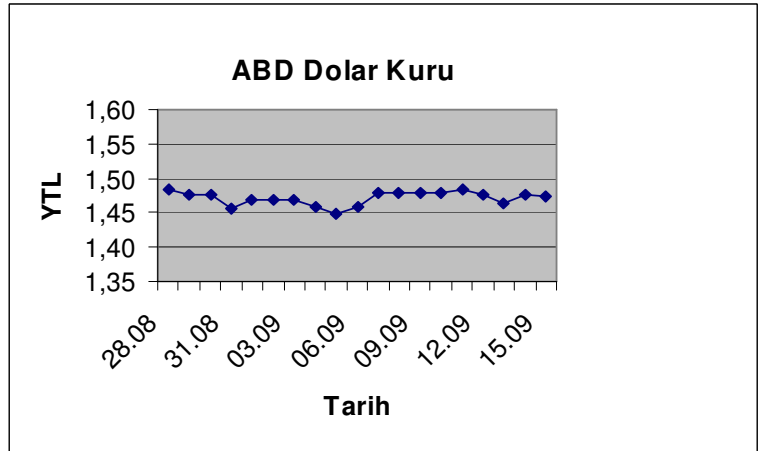

piyasalarda FED’in yeni bir faiz artırımına gidebileceği yönündeki beklentilerin ağırlık kazanmasının etkisiyle piyasaya gelen satışlar, 8 Eylül tarihli işlemlerde gösterge tahvilin yıllık bileşik faizini %20 seviyesinin üzerine taşıdı. İlerleyen günlerde de bu seviyenin üzerinde hareket eden tahvil-bono piyasası gösterge kağıdı yıllık bileşik faizi, 15 Eylül piyasa kapanışı itibariyle %20,99 düzeyindedir.

- **Döviz Piyasası**

Ağustos ayının ikinci yarısına 1,4484 YTL seviyelerinden başlayan dolar kuru, ilk günlerde ABD’de açıklanacak enflasyon rakamlarının piyasalar üzerinde oluşturduğu baskı nedeniyle 1,4728 düzeyine kadar yükseldi. Ancak sözkonusu enflasyon rakamlarının piyasa beklentilerinin altında gerçekleşmesi sonucunda

artan satışlar, kurun 1,4382 YTL seviyesine kadar gerilemesine neden oldu. Bir süre 1,44-1,455 YTL bandında hareket eden dolar kuru, Ağustos ayının son günlerine doğru uluslararası piyasalardaki düşüşler ve TCMB Para Piyasası Kurulu’nun faizleri değiştirmeme kararı sonrasında 1,4851 YTL seviyesine kadar yükseldi.

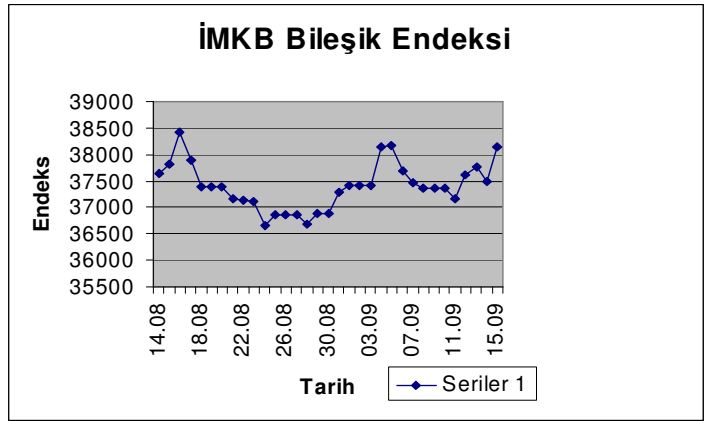
Eylül ayının ilk günlerinde piyasa beklentilerinin altında açıklanan enflasyon rakamlarının etkisiyle dolar kuru 1,45 YTL seviyesinin altına gerilese de ilerleyen günlerde ABD’de beklentilerin üzerinde açıklanan işgücü maliyetlerinin, FED’in faiz artışı ile ilgili beklentileri yeniden piyasaların gündemine getirmesi sonucunda

yeniden tırmanışa geçerek 1,4833 YTL düzeyine kadar yükseldi. İlerleyen günlerde 1,47-1,48 YTL bandında hareket eden dolar, 15 Eylül tarihli Merkez Bankası gösterge kuru itibariyle 1,4738 YTL seviyesinden Eylül ayının ilk yarısını tamamladı. Doların bu dönemde içerisinde YTL karşısındaki değer artışı ise %1,8 olarak gerçekleşmiş oldu. Euro'nun bu dönem içerisinde YTL karşısındaki artışı da %1,1 düzeyinde gerçekleşti.

Ağustos ayının ikinci yarısına 1.2779 seviyesinden başlayan **€/ \$ paritesi**, ilerleyen günlerde açıklanan ABD enflasyon rakamlarının piyasa beklentilerinin altında gerçekleşmesi sonucunda artarak 1,2896 düzeyine kadar yükseldi. Eylül ayının ilk günlerinde de 1,28 seviyesinin üzerinde hareket eden €/ \$ paritesi, ayın ikinci haftasında FED'in faiz artırımı ile ilgili beklentilerin yeniden piyasalarda ağırlık kazanması sonucunda düşüşe geçerek 1.2684 düzeyine kadar geriledi. 15 Eylül tarihli MB gösterge kuru itibariyle €/ \$ paritesi, 1,2698 seviyesinden Eylül ayının ilk yarısını kapattı.

- **İstanbul Menkul Kıymetler Borsası (İMKB)**

Ağustos ayının ikinci yarısına 37.418 düzeyinden başlayan İMKB Bileşik Endeksi, ilerleyen günlerde ABD enflasyon verilerinin beklentilerin altında açıklanmasına bağlı olarak gelen alımlarla 38.433 puan seviyesine kadar yükseldi. Ancak işlem hacminin yeterli büyüklüğe ulaşamaması sonucu güç kaybeden İMKB Bileşik Endeksi, kısa vadeli bir iniş trendine girerek 6 işlem günü içerisinde 36.174 puana kadar geriledi. Ağustos ayı sonuna kadar oldukça dar bir bant içerisinde hareket eden

bileşik endeks, piyasa beklentilerinin altında açıklanan enflasyon rakamlarının etkisiyle Eylül ayının ilk günlerinde yükselişe geçerek 38.000 puan seviyesinin üzerine çıktı. Ancak ABD'de açıklanan son verilerin FED'in yeniden faiz artıracığı endişelerini gündeme getirmesi ile yurt dışı borsalarda yaşanan düşüşlerin İstanbul Menkul Kıymetler Borsası'na yansımaları sonucunda yeniden düşüşe geçen İMKB Bileşik Endeksi, 36.879 puana kadar geriledi. Eylül ayının ikinci haftasında ise uluslararası piyasalardaki yükselişlere bağlı olarak yükselişe geçen İMKB Bileşik Endeksi, 15 Eylül tarihli işlem gününü 38.144 puan seviyesinden kapattı. Endeksin %1,94 oranında değer kazandığı bu dönemde, yabancı portföylerin piyasa içerisindeki payı da %65,6 seviyesinden %65,79 düzeyine yükseldi.

- **Türk Bankacılık Sektörü Gelişmeleri**

Bankacılık Sektörü İle İlgili Seçilmiş Göstergeler (Milyon YTL.)

	30.12.05	31.07.06	08.09.06	Değişim (%)	
				Yıl Sonuna Göre	Dönem
MEVDUAT					
TOPLAM MEVDUAT	251.869	279.167	284.918	13,1	2,1
YTL	159.328	175.376	175.359	10,1	0,0
YP	92.541	103.791	109.559	18,4	5,6
YP Mevduat/Toplam Mevduat (%)	36,7	37,2	38,5		
KREDİLER					
TOPLAM KREDİLER	153.101	198.486	198.273	29,5	-0,1
YTL	108.101	138.942	139.919	29,4	0,7
YP	45.001	59.544	58.354	29,7	-2,0
YP Krediler/Toplam Krediler (%)	29,4	30,0	29,4		
Krediler /Mevduat (%)	63,8	73,8	72,3		
Takipteki Alacaklar (Brüt)	7.486	7.658	7.790	4,1	1,7
Takipteki Alacaklar / Krediler (%)	4,66	3,72	3,78		
Menkul Değerler Portföyü	142.853	155.737	154.561	8,2	-0,8
MDP/ Mevduat (%)	56,7	55,8	54,2		

(*): Krediler=Toplam Krediler+Takipteki Alacaklar (Brüt)

Kaynak: BDDK

Temmuz ayı sonu itibariyle 279 milyar YTL seviyesinde bulunan bankacılık sektörü toplam mevduat hacmi, Ağustos ayı ile Eylül ayının ilk haftasını kapsayan dönemde %2,1 oranında artarak 285 milyar YTL düzeyine yükselmiştir. Bu dönem içerisinde YTL mevduatlarda bir değişiklik görülmezken, yabancı para cinsinden mevduatlar %5,6 oranında artış göstermiştir. Döviz sepetinin %0,9 oranında değer kaybettiği bu dönemde para cinsinden mevduatlardaki sözkonusu artış dikkat çekicidir. Bu durum işçi dövizleri ve turizm gelirleri gibi mevsimsel hareketlerin yanısıra birkaç aydır döviz kurlarında görülen volatilitenin, mevduatların yabancı para olarak tutulması şeklinde bir eğilimi tetiklemesinin de bir sonucu olarak ortaya çıktığı düşünülmektedir.

2005 yılı sonundan günümüze kadar geçen dönemde %29,5 artış kaydeden toplam kredilerin, bu dönemde %0,1 oranında gerilediği görülmektedir. Toplam kredilerin alt ayırımına bakıldığında ise sözkonusu bu gerilemenin yabancı para cinsinden kredilerdeki %2 oranında gerçekleşen azalmadan kaynaklandığı göze çarpmaktadır. Bu dönemde döviz sepetindeki değer kaybı gözönüne alındığında, yabancı para cinsinden kredilerdeki sözkonusu azalmanın önemli ölçüde kurlardaki gerilemeden kaynaklandığı söylenebilmektedir. Temmuz ayı sonunda %73,8 seviyesine ulaşan bankacılık sektörü kredi/mevduat oranı, bu dönemde mevduatlardaki artış ve kredilerde yaşanan gerileme nedeniyle 08 Eylül tarihi itibariyle %72,3 düzeyine inmiştir. Diğer yandan yılın ilk yarısı içerisinde azalma trendi içerisinde bulunan takipteki alacakların kredilere oranının, bu dönemde artış gösterdiği görülmektedir.

İletişim Bilgileri

Okday Küçükiremitçi	Müdür	0312 4179200/2340	<u>oktay-k@tkb.com.tr</u>
Mustafa Şimşek	Müdür Yardımcısı	0312 4179200/2340	<u>m-simsek@tkb.com.tr</u>
Fulya Bayraktar	Kıdemli Uzman	0312 4179200/2356	<u>f-bayraktar@tkb.com.tr</u>
Mustafa Tosun	Kıdemli Uzman	0312 4179200/2355	<u>mustafa-t@tkb.com.tr</u>